

en la Cròn., entre Morella i Sant Mateu (§ 183, Ag. 230), però aquest hapax deu venir d'un error de còpia per a «*Therij*» o sigui *Tirig*.

η) VILA

Compostos amb mot o desinències d'origen problemàtic que estudiarem un per un.

VILABLAREIX

Municipi del Gironès al Sudest de Girona, sense nucli de població: una bella església dalt d'un altell, amb un parell de cases al peu; uns 6 k. de la ciutat, i d'altres escampades pel terme, fora del veïnat: «*El Perelló*» (un parell de k. més a l'E.), on es reuneix l'ajuntament. Informació topogràfica en Botet (*G.G.C.*, p. 405).

PRON.: *biləblərəç*, oït un dia cap 1910, a la ciutat de Girona, dubto molt que sigui gaire valor.¹ Pilar Gispert dóna la pronunciació *biləblərəç*, potser en té més; almenys no està en contradicció amb les dades antigues.

MENC. ANT. 888: «basilica Sancti Menne in *Villa Ablaes*»: el bisbe de Girona dóna a la seva Seu uns delmes d'aquesta parròquia (Mons. XVII, 238); 1019: dotació de la Canonja de Girona: «reliquit eccliesiam de Sancti <Menati> de *Villa Blareis*» (*MarcaH.*, 1018.9), però en la transcr. d'aquest doc. el mot *Menati*, només figura en la versió que en donen Villan. (*Vi. Lit.* XIII, 344) no en *MarcaH.* ni *Esp. Sangr.* (XLII, 427), i Villan. hi posa *Blares*, en lloc de *Blareix* dels altres dos; 1131-1145: *Villa Blarex* (perg. orig. en el *Cart.* de St. Cugat III, 38); 1134: St. Menati de *Villa Blarex* (bis) (*Cart.* St. Cugat III, 111); 1200: en la consagr. de Sta. Ma. del Castell de *Farners* situen un alou en la parr. *Sti. Menati de Villablarix* (Mons. XVII, 238); S. XII-XIII el Temple posseïa la capella de Sta. Maria de *Madrenchs*, a la parròq. de *Vilabrareix* (Mons. XVI, 247; MiretS. *Templ.*, 172); 1225: parr. de *Villablarexo* (*Esp. Sagr.* XLIV, 266); 1359: *Vilablerex* (imprès *Bilablexex*: *CoDoACA* XII, 87); 1361: St. Menne de *Villablarexio* (*Libre Verd*, Alsius, *Nom.* 231); 1379: el rei Pere el Cerim., per pagar la guerra de Sardenya es ven el bovatge en una llarga sèrie de pobles del bisbat de Girona, entre ells «parr. de Baschanonem, de *Vilanna*, de *Vilabrarexio*, d'Aquaviva--» (Mons. XII, 52.7f); 1697: St. Mennae de *Vilablareixio* (Mons. *ibid.*).

ETIM. Cas quasi desesperat: «crux etimologorum». Aebischer (*Top.*, p. 13) es dóna i admetent segons el seu crèdul costum, que la menció més antiga, VILLA ABLARES és la més guadora, suggereix que potser *bl-* estigui aquí per *Alb-*. Enfilant-se en aquesta premis-

sa tan baldera *AlcM* suggereix que vingui de VILLA ALBERICI, amb absurd menyspreu de la fonètica (és clar que només n'hauria pogut sortir *-riu* o *ric*). En realitat no hi ha raó per fer gaire cas de la menció 5 *Abl-*, desmentida per la unanimitat de *Bl.* en totes les altres mencions, en nombre de 10, quasi tan antigues com aquella. Potser tanmateix aquella *A-* tingui algun valor?, però també podria ser que només resulti d'una mala segmentació. Bastaria suposar que 10 l'escriba tingués a la vista una nota on l'escrivent distret havia escrit la *a* dues vegades, vulgar diplomàcia; el copista separà *vila ab-*.

El fet és que ni l'una ni l'altra inicial no conduïxen a una pista etimològica concreta que expliqui la term. *-ex* o *-eis*, vera característica d'aquest nom.

És que en realitat tampoc és segur que aquí hi hagi un compost de VILLA. El lloc és tan poc important, de grandària tan escassa el nucli que li dóna el nom que li esqueia millor el qualificatiu de *vilar*; 20 VILLARE: a la manera de *Vilartolí*, *Vilarrassau*, *Vilarnadal* etc. I si ho admetem, això obre altres possibilitats fonètiques, per a l'inicial del NP que s'hi combinaria; el final en tot cas pot ser un nom en -HAID, un dels nombrosos femenins germ., que en 25 genitiu -HAIDS, donaria *-eis* (a mig camí entre les solucions catalanes ADALHAID, -AIDS > *delais* > *aisa* i *Azale*, *Araleu* > *Relleu*). Partint, doncs, de VILLARE BILHAIDS > *Villarbeleix* passaria a *Vilabreix* i amb metatesi *Vilablereix*: la fase intermèdia *-bre-* amb *r* 30 és real: l'hem vista en les mencions del S. XII i de 1379 (doc. de cancelleria reial). En les fonts germàniques el nom de dona *Bil(i)heid* apareix ben documentat en quatre fonts ben autoritzades dels SS. VII i IX (Fulda, Lorheim, *MGH*: Först, 30), format amb la productiva arel BIL-, pangermànica, definida «lenitas, placiditas», una idea com placidesa, dolçura escau a una donzella o ama, que heretés aquest 'vilar'. És ben possible que *Valbeleix*, poble de 500 hab. a *Alvèrnia* (prop d'Issoore, Puy-de-Dôme) vingui també 40 de VALLIS BILNÄIDS.

No asseguro que sigui aquesta, la solució definitiva d'un problema tan obscur i ambigu. Sobretot perquè hi ha d'altres NPP en *-haid*, que durien base fonètica defensable: *Berhaid*, document en el Políptic de Reims S. ix (Först, 262) (o el molt freqüent *Albbaidis* (Fö. 68) des del S. VII, nom de la muller del rei merovingi Pipin de Héristal; amb aquest, però, hi ha una greu objecció atès que segons la fonètica de tots els dialectes germànics, el nexa *b + h* es torna 50 *ph* — *Alphaid* —, amb sorda des de molt antic.

En fi, jo mateix he estat sospesant moltes altres possibilitats, quasi totes les quals vaig anar eliminant aviat, una darrere l'altra, com massa rebuscades o amb detalls fonètics forçats o impossibles. Fins i tot havia pensat en un cpt. amb nom pre-romà: *Abelux*, nom ibèric d'un defensor de *Saguntum* contra